

Co přináší velká novela zákona o politických stranách a politických hnutích?

Dne 21. 9. 2016 byla ve Sbírce zákonů vyhlášena pod číslem 302/2016 Sb. novela zákona č. 424/1991 Sb. o politických stranách a politických hnutích (dále jen „zákon č. 424/1991 Sb.“). Schvalovací proces v Parlamentu byl poměrně bouřlivý, neboť uvedená novela výrazně zasahuje do současných pravidel a ve snaze o zvýšení transparentnosti financování a hospodaření politických stran a hnutí přináší poměrně značné množství zásadních změn, které, až na výjimky, nabydou účinnosti k 1. lednu 2017.

Jak bylo zmíněno, v důsledku předemětné novely zákona č. 424/1991 Sb. dochází především ke změnám v systému financování politických stran a hnutí a jejich hospodaření. Centrály stran a hnutí tak od nového roku budou muset pozměnit některé ze zavedených zvyků při přijímání darů, hrazení běžných provozních výdajů či vykazování svého financování ve výroční finanční zprávě. Vedle těchto změn dává novela vzniknout novému Úřadu pro dohled nad hospodařením politických stran a hnutí (dále jen „Úřad“). Strany

a hnutí budou mít také nově možnost založit, popř. stát se členy, politického institutu, na jehož činnost bude stát přispívat pravidelným finančním příspěvkem ze státního rozpočtu.

Pokud se podíváme detailně na obsah novely, přináší pro politické strany a hnutí především následující změny:

1. Politické strany, hnutí i politický institut budou moci ke své činnosti používat pouze finanční prostředky vedené na účtech

u banky, platební instituce nebo instituce elektronických peněz, ledaže jde o výdaje nepřevyšující částku 5 000 Kč – tyto výdaje lze i nadále hradit v hotovosti.

2. Politické strany, hnutí i politický institut musí nově ze zákona vést několikero oddělených účtů, a to pro

a) příspěvky ze státního rozpočtu, příjmy z darů a jiných bezúplatných plnění (tzv. zvláštní účet),

- b) plnění vyplývající z pracovněprávního vztahu ke straně a politickému institutu (tzn. především mzdy),
- c) financování volebních kampaní za podmínek stanovených volebními zákony,
- d) ostatní příjmy a výdaje.

3. Jak uvedeno v bodě 2 písm. a), příspěvky ze státního rozpočtu, příjmy z darů a jiných bezúplatných plnění musí vést strana na zvláštním účtu, který umožňuje bezplatný a nepřetržitý přístup třetích osob k zobrazení přehledu platebních transakcí na tomto účtu. Jedná se tedy o účet dnes běžně označovaný jako tzv. transparentní účet, díky němuž se má zvýšit povědomí o způsobu a zdrojích, z nichž jsou politické strany financovány. Důvodová zpráva k novele k tomuto uvádí: „Povinné zřízení transparentního účtu neomezuje strany a hnutí v možnosti zřízení více transparentních účtů ani v přijímání plateb v hotovosti (zejména výběr členských příspěvků).“

Dalším předpokladem ke zvýšení transparentnosti v příjmech politických stran a hnutí je stanovení povinnosti, že u platební transakce uskutečněné na zvláštním (transparentním) účtu musí být vždy uveden účel transakce. Povinnost uvést účel transakce má nejen pochopitelně politická strana a hnutí, ale také osoba, která na účet politického subjektu finančně přispívá (zejm. tedy dárcé). Za neuvedení účelu platby ze zákona hrozí sankce až do výše 2 miliony Kč!

Banka či platební instituce musí umožnit třetím osobám nahlížet do historie platebních transakcí na transparentním účtu zpětně za období posledních tří let.

- 4. Politické strany a hnutí budou moci nově přijímat pouze úvěry poskytnuté bankou, platební institucí, institucí elektronických peněz, pobočkou zahraniční banky, platební instituce nebo instituce elektronických peněz na území České republiky. Je to opatření, které má zabránit, aby politické subjekty přijímaly úvěry od fyzických či právnických osob nepodléhajících pravidlům a kontrole České národní banky.
- 5. Novela taktéž nově stanovuje, že politické strany a hnutí mohou počínaje příštím rokem přijmout od jedné osoby jakožto dárcé maximálně částku do výše 3 milionů Kč za kalendářní rok. Za jednu a tutéž osobu se považuje i právnická osoba, která je ve vztahu k osobě dárcé osobou ovládající nebo

ovládanou (tzn. mateřská a dceřiná společnost jsou považovány za jednoho dárce).

- 6. Dar nebo jiné bezúplatné plnění, jehož výše nebo obvyklá cena přesahuje částku 1 000 Kč, může politická strana nebo hnutí přijmout pouze na základě písemné smlouvy. Jak je zřejmé, zákonodárce v zákoně rozlišuje mezi darem a bezúplatným plněním. Politické strany a hnutí tak budou muset i veškerá bezúplatná plnění, která přijmou od třetích osob, ocenit dle ceny obvyklé daného plnění a v případě, že hodnota bezúplatného plnění přesáhne 1 000 Kč, pak k takovému plnění bude třeba vyhotovit písemnou smlouvu, jinak by bylo přijato v rozporu se zákonem.
- 7. Politické strany a hnutí dostávají možnost od 1. 1. 2017 založit nebo být členem jednoho politického institutu.

Za politický institut se považuje právnická osoba, jejímž hlavním předmětem činnosti je výzkumná, publikační, vzdělávací nebo kulturní činnost v oblasti:

- a) rozvoje demokracie, právního státu, pluralismu a ochrany základních lidských práv,
- b) rozvoje občanské společnosti a společenské soudržnosti,
- c) podpory aktivní účasti občanů na veřejném životě,
- d) zlepšení kvality politické kultury a veřejné diskuse, nebo
- e) přispívání k mezinárodnímu porozumění a spolupráci.

Na podporu činnosti politického institutu budou moci strany a hnutí získat příspěvek od státu ve výši 10% z celkové výše příspěvku, který strana dostává od státu na svou činnost (stálý příspěvek a příspěvek na mandát).

- 8. V neposlední řadě novela zákona č. 424/1991 zavádí nový dohledový Úřad, který bude kontrolovat hospodaření politických stran a jejich výroční finanční zprávy namísto Poslanecké sněmovny.
  - Úřad sídlí v Brně.
  - Má předsedu, čtyři členy a zaměstnance. Všechny tyto osoby jsou zaměstnanci státu.
  - Předseda ani členové nesmějí vykonávat funkci poslance, senátora, prezidenta, po-

slance EP, člena NKÚ nebo ČNB, soudce, státního zástupce, jinou funkci ve veřejné správě ani být členem politické strany či hnutí.

- Předsedu jmenuje (a také jej odvolává) prezident republiky z jednoho kandidáta navrženého Poslaneckou sněmovnou a jednoho kandidáta navrženého Senátem. Členy volí Senát z kandidátů navržených prezidentem NKÚ, Poslaneckou sněmovnou a senátory.
- Úřad vykonává dohled nad hospodařením stran, včetně kontroly výročních finančních zpráv stran, projednává správní delikty a ukládá sankce.
- Úřad má při výkonu dohledu právo seznamovat se se všemi údaji týkajícími se hospodaření stran a hnutí. Strana nebo hnutí poskytne Úřadu součinnost v souladu s kontrolním řádem.

Závěrem lze konstatovat, že novela zákona č. 424/1991 Sb., která vstoupí v účinnost k 1. lednu 2017, zanáší do stávajících pravidel hospodaření politických stran a hnutí nemalý průvan a strany a hnutí se budou muset na výše popsané změny poctivě připravit. Je nepochybné, že nové zákonné požadavky budou pro strany a hnutí znamenat navýšení administrativních nároků i finančních nákladů na obsluhu veškerých nezbytných účtů a evidencí. Doufejme tedy, že přijaté změny skutečně pomohou zvýšit transparentnost ve financování a hospodaření politických stran a hnutí a přispějí tím k větší důvěře občanů ve fungování těchto politických subjektů. ●

Mgr. Václav Kučera
TOMAN, DEVÁTÝ & PARTNEŘI
 advokátní kancelář, s.r.o.

